

נאר פו נייר

ספרות ילדים ונוער

פתיח

השנה חוגגים באיטליה את יום-הולדתה המאה של בובת העיץ "סינקה" שגולפה בידי סבא ג'אקו, שניהם פריירוחו של קרלו לורנצ'יני, המוכר יותר בשם העט שלו: ק'לודי. פינקווי נחשב לאחת מיצירות המופת של ספרות הילדים בכל הדורות. הנוסח העברי הראשון של פינקווי, תחת הכותרת פינקווי, ספר תולדות בול עץ אחד, ראה אור כארבעים שנה אחרי פירסום המקור, כרשיבועון צפריים שיצא לאור בפולין, ומתרגמו היה י"א

הילדים, טומי אונג'ר, ושמו שלושת השודדים (בהוצאת עם עובד). זהו ספר כפורמט גדול, הנפתח כהיה היו שלושה שודדים אכזריים. הם הסתתרו מאחורי גלימות שחורות גדולות וכובעים שחורים גבוהים. לראשון היה אקדחור לשני היה מפותחורף ולשלישי היה גרזן אדום. ענק, כהשכת הלילה סובבו השלושה בדרכים, החישו אחר קורבנות. הם הסחירו את כולם. נשים התעלפו. גברים אמיצים נימלטו. כלבים נסו על נפשם... וכך התנהלו חיהם של השודדים, עד אשר לילה מר ושחור אחד עצרו השודדים מרכבה ובה נוסעת אחת. יתומה ושמה טיפני. היא היתה ברובה לבית דודתה המירשעת. טיפני היא

כספיאן. כל סיפרי סדרת נרניה מתורגמים תרגום מעולה שבמעולים בידי האמונות של ג'ידעון פורי, ואם להעיר על בתי בת דף, הרי שהיא מכורה לסיפרי סדרה זו יותר מכלל סדרה אחרת.

שוב היידי

גם היידי בת ההרים נימנה עם הקלטיקה של סיפריהנוער. סיפורה הנפלא של אותה יתומה בת האלפים, סבה הרגון, גלותה, פיטר וקלרה, נערהרועים והילדה הנכה — הם אחת מחוויות הקריאה הבלתי נשכחים לילדים.

כאחרונה ראה את תרגום עברי חדש לספר, כידי של שלמה ניצן (הספר ראה אור בהוצאת כתר). עם ציוריה של ג'ידי דונר, מי שהתמתה כאחרונה בציור מישפטים ועודות-חקירה עבור מסך הטלוויזיה.

מדיקן הוא עוד אחד מספריה המעולים של המחברת הסקנדינבית אסטריד לינדג'רן, ומי אינו זוכר את גיבורתה. בילברי. מדיקן (ראה אור בהוצאת זמורה ביתן) מביא את סיפורן של שתי נערות שחיהן השיגרתיים רצופים בחוויות מרתקות ומעניינות. אחת מחוויות אלה מצויה בפרק ליסבת תוחבת אפון באפה (אחרכך רוצה ליסבת להוציא את האפון החוצה שהרי כעת כבר נסתיימה הבדיקה. אבל האפון אינו רוצה לצאת החוצה. ליסבת מבקשת ממדיקן לעזור לה, ומדיקן מנסה — אך ללא הצלח. האפון מסרב לצאת החוצה. אולי הכה האפון שורש בתוך האף שלך? סבורה מדיקן. תראי, עוד מעט יצמדו סרחי אסונה ריחניים מתוך נחיריך... אני מקווה שלפחות יהיו ריחניים באמת!)

מדיקן הוא ספר מרתק, שובבי ופרוע.

סדרת ספרים אחרת ומעולה היא סדרת הספרים של בן לוסין בורמן, המתארת את ההרפתקות ב"עיקול קטשיש". אחד מסיפרי סדרה זו היא התרמית הגדולה בעיקול קטשיש (ראה אור בהוצאת זמורה ביתן). בספר זה מחליטות החיות בעיקול-הגנה של קטשיש לנרוד מערבה, לקליפורניה, בגלל שמועות על בקעת גדהען המסחררת את ראשן. החיות דוק בלבונו, הנחש שחורי השופט, השועל גייסי, הצפרדע המנצח אל המקלה, הארנב והאווז שומרה-הלילה. במסלולם הם עוברים הרפתקות ואסונות טבע, ביניהם מירדף של כלבים מישטרתי אחרי דוק רביבו; זה בגלל אותה תקרית בקירק, באוסלוס שבלואיזיאנה; כשהיית מוסיע עם החיות המאולפות, ונשבה את כלביהם שעקב אחר המאלף שגנב את כל הכסף מקופת הקירק. הכלב אשר נישך קיבל-הרעלת-דם ומת... אותו כלב היה המוב שבידידי. במלחנה אחת גרלנו ובאלפן אחד חונכנו לחיות כלברימשטרה. כשארע אותו מקרה, כבר יצאתי לגימלאות; אך נשבעתי לנקם את דמו, ומיד קמתי והלכתי לבקשך. והנה נזדמן אחי מחברי לעיקול של קטשיש, וסיפר לי איפה אתה חי. אין במדינה הזו כלבים אחד שלא יתקף אותך אם ידע מי אתה. ממש כמו השוטרים שלעולם הם נוקמים מתו של שוטרי... וכאן דוק רביבו, מתקן את כלביהם המשטרתי. לא אני הוא אשר נשך את ידיך... היה זה רביבו אחר, אח חורג שלי, הכבש השחור במשפחה. הוא דומה לי עד

בפני עצמה. רק באחרונה ראו אור שני סיפורים מרתקים שלה, ספר המיספרים וספר האותיות (שניהם בהוצאת זמורה ביתן). ספר המיספרים, הוא ספר שעוצמתו בפשטותו (שלוש! שמו נפתלי. אני ילד. ילד אחד. הנה אני הדג שלי. אנחנו שניים...), ספר, המלמד את העוללים את משמעות המיספרים. בספר האותיות חוות פרנקל ולמלמדת את העוללים את האותיות (אלף, אא, בית, בא, אבא, גימל, גג, דלת, דג...), בלויית ציורים יפהיים.

סדרה נוספת, אך מתורגמת, היא סדרת ספריו של סילברסטיין החתיכה החסרה (החתיכה החסרה והחתיכה החסרה מוגשת את 0 הגדול) שראתה אור בהוצאת אדם. זו סדרה בקו שחור (וללא צבעים רועשים כסיפרי הילדים הרואים אור בהוצאות נחותות כהוצאת מזרחי ויבנה), סדרה הנפתחת ב: היתה חסרה לו חתיכה. והוא לא היה מאושר. אז הוא יצא לחפש את החתיכה החסרה שלו...

בספר השני, החתיכה החסרה מוגשת את 0 הגדול, מתאר את הפגישה עם 0 הגדול בצורה כה מרתקת, שחל לקלקל לקוראים את סופה של העלילה.

הגן

ספר יוצא דופן הוא סיפורה של הציירת רות צרפתי פרק אחד מחייו של אבא והוא — הגן, שראה אור בהוצאת מסדה. זהו ספר ייחודי שבמהלכו עורכת רות צרפתי — המצטרפת לאבנר בין ולאונה פרנקל, שהחלו כמאייבי סיפריילדים והפכו למחברי ספרי ילדים — מסע אל נופי ילדותה, אל הגן של אביה, לאותו בוסתן פלאים, המקרין לילדים עולם שאיננו עוד. סיפורה של רות צרפתי הוא ספר אישי, מלווה בציורים ונציילומים מעולים שבמעולים, תוך שהוא פורש לעיני הקורא הצעיר את עולמה וניהוחותיה של המושבה (את הדרך אל הכפר שלנו אנו עושים בין מטססים סגוליסריחה וגדרות סבובות של שיחי אקציה ריחנית...). הגן הוא ספר שצרה היריעה מלכתוב עליו, כי הוא ראוי למלא מדור זה, ועוד חצי תריסר מדורים. לקוראים לא נותר אלא לרכוש אותו, לקרוא בו ולהנות, ורק אחרי שהספר יתרפט להעבירו לילי הילדים שבמישפחה.

כס הכסף

קלייב סטיפס לואיס הוא מהמעולים שבמחברי סיפריעלילה לכנייעוערים במאה העשרים. בספריו הוא הצליח ליצור עולם דמיוני של הרפתקות, עולם שגיבוריו הם אדמונד, יוסטס ולופי, האוניה דורך השחר, המלך כספיאן הצעיר, ממלכת נרניה האגדית, כאשר במהלך ההרפתקות ניפגשים הילדים עם אסלן, האריה האגדי ועם סוס המידבר והילדים, גיבורי הסדרה, לומדים על מוזמם של טושבן ובנו רבדש לכבוש ולשעבד את נרניה ואת ארץ המלאכים.

לסדרה מופלאת ומעולה זו, שכין ספריה המתורגמים כבר לעברית נמנים: הנסיך כספיאן, הסוס ונער, אחיינו של הקוסם, המסע בדרך השחר, האריה המכשפה וארון הבגדים (כולם ראו אור בהוצאת זמורה ביתן). כאחרונה ראה אור ספר נוסף בסדרה כס הכסף, שבו מנסים הילדים, גיבורי הסדרה, למצוא את הנסיך האובד ריליאן, בנו של המלך הזקן

מאוד לפגוש את השודדים... וכדי שליפני לא ישעמם, הם אספו אליהם את כל הילדים העזובים והמסכנים שיכלו למצוא. הם קנו טירה נהדרת בה יוכלו הילדים לגור... וכך ממשיך ומתנהל לו סיפוריילדים מרתק זה, הופך לא במעט את מוסכמות המוסר של המבוגרים.

שלושת השודדים הוא ספר מקסים, המומלך לכל הקוראים, בני כל הגילים. אבנר בין, צייר וסופר ילדים, פירסם במהלך השנה האחרונה תריסר ספרים תחת הכותרת מזל טוב (בהוצאת מסדה). סדרה זו היא גירסה דינקותא לתריסר המלות, אחד הספרים הוא מזל דגים, שכך פותח בהקדמה לא מסורבלת ואמינה ללשון ולאוזן הילדים: על גדי אשפר רק לכתוב, יען כי אי אשפר בשום אופן לרכוב עליו, ותאמיני לי, מה שיכתבו עליו ואיך שיכתבו עליו, אפילו אם יכתבו אותו מאתיים חכמים. יחיה לגדי תמיד מה להסיף. המילה האחרונה תמיה, אבל תמיד תהיה שלו... בין פרשנויותיו למזל גדי מספר כך: אני מכיר גדיה אחת שהתחתנה כשהייתה בת שלושה. כשהייתה בת המש, היא כבר היתה סבתא. בגיל שיש נולדו לה הננים הראשונים... מולותיו של כך לילדים מלווים ברישומים חדים ונהדרים, בהומור מטורף, המעניק לילדים חוויה שמעט מאוד ספרי מבוגרים יעניקו להם בבגרותם.

החתיכה

החסרה

ספריהילדים של אלונה פרנקל הם אופרה

הנדלזלין, סבו של מיכאל הנדלזלין, כיום מבקר תיאטרוני של הארץ. תרגומים נוספים נעשו בידי ישראל רושמן, ססח גינזבורג, לוי קיסנים, ימימה טשרנוביץ, לאה נאור, שולמית לפיד ואחרים.

ספרות הילדים בעברית, מקור ותרגום, היא סיפור התפתחותה והתעצמותה של הספרות העברית, דרך ארוכה עברה ספרות-הילדים בעברית, מאז אבטליון מאת אהרון זולפסון-האלה, בסוף המאה ה'ה, ועד להווה, כאשר מאות אם לא אלפי ספרים-ילדים רואים אור בעברית, מדי שנה בשנה.

לכמה מספרים אלה, הבולטים שבהם, מוקדש נמר של נייר.

העפרון

של אהרון

ממש כימים אלה ראה אור בהוצאת עם עובד ספר נוסף בסדרת הספרים של קרוקט ג'ונסון לגיל הרך. גיבורה הוא ילד בשם אהרון, שבוערת עפרונו מצויר את כל שנפשו חושקת בו. הספר, תחת הכותרת תמונה לתדר של אהרון, מרתק ברישומיו המעולים ובלשונו החסכנית: הוא צייר בית בעיפרון הסגול שלו. הוא צייר עוד בתים — והנה עיר קטנה, עיר רחוקה מאוד. מסביב לעיר היו עדרות וגבעות. העיר היתה בסופה של דרך ארוכה... ספר נוסף, שראוי-אור באחרונה, הוא סיפור של אחד מהמעולים שברשימים ובכותבים של ספרות